

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
X Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 квітня 2023 року)

Суми
2023

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Ільницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Камьонка М., д-р габ. (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Польща);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 10 від 01.06.2023 р.)

**Суспільно-політичні процеси в Україні та світі:
історія, проблеми, перспективи** : матер. X Всеукр. наук.-
практ. конф. (Суми, 28 квітня 2023 р.) / ред. колегія :
В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін.
Суми : Сумський державний університет, 2023. 196 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи», присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2023

РОВЕНСЬКА С. М.

*учитель Лебединського закладу
загальної середньої освіти № 7*

ОЛЕКСАНДР СЕМА (СЕММО) – СОТНИК АРМІЇ УНР ТА ПИСЬМЕННИК

Про багатьох уродженців нашого краю, учасників різних війн, у тім числі й братовбивчих, вже не раз розповідали. Сьогодні мій екскурс про найбільш цікаву особистість минулого століття.

Про Олександра Сему (Семмо) за радянських часів згадувати категорично заборонялося, адже він був не лише сотником Армії Української Народної Республіки, а й письменником, який займався історичною публіцистикою, тобто залишався вояком ідеологічного фронту.

Семмо (справжнє прізвище від народження — Сема) Олександр (Олександр) Іванович (13(25).IX.1900, м. Лебедин — 23.XI.1995, м. Філадельфія, штат Пенсильванія (США)) — український військовик (сотник), літератор-мемуарист, публіцист. Учасник I Світової війни (приписавши для послужного списку фіктивний рік народження 1897, пішов добровольцем до Російської імператорської армії, служив у 17-у стрілецькому полку від початку січня 1916 року до кінця листопада 1917 року і перейшов фронт майже від Балтійського моря аж до річки Стоходу на Волині) і I Українських визвольних змагань (1917—1921). Адміністративний хорунжий Дієвої Армії УНР (Української Народної Республіки). Учасник I Зимового Походу Армії УНР (06.XII.1919—06.V.1920).

Лицар Ордена «Залізного Хреста за Зимовий Похід і бої» (єдиного бойового ордена Армії УНР). За участь у збройній боротьбі за державність України під проводом головного отамана Симона Петлюри 1917—1921 рр. як військовий урядовець був нагороджений Хрестом Симона Петлюри (№ ордена 2675). Після поразки І Визвольних Змагань емігрував спочатку до Польщі, був в'язнем пересильних таборів петлюрівської армії, згодом — до Франції, потім — до Німеччини, нарешті — до США. Працюючи у відділі преси, постійно вів щоденник. Олександр Іванович є автором книги автобіографічних мемуарів «Хроніка». У ній він розповідає про боротьбу за українську державність у 1918—1920 роках. Особливо цінними є свідчення автора про перипетії державотворчих змагань на Слобожанщині і в тому числі на Лебединщині. Книга написана живою мовою. Вона багата правдивими історичними фактами та ще й віковою зброєю українця у битвах за своє існування — іскрометною іронією та гумором. У 2-й частині книги висвітлюється доля українців, які після поразки Війська УНР опинилися в еміграції. Книга дуже цікава у плані «зануритися в атмосферу часу». Дуже гірка сповідь автора, але правдива.

А у брошурі «Соборність» здійснив комплексне дослідження проблеми соборності українських земель від їх зародження до Акту Злуки 22 січня 1919 року. Зокрема, детально простежив поборницький процес, пов'язаний з об'єднанням двох українських республік — УНР і ЗУНР в єдину Українську Народну Республіку. Виразив споконвічну мрію українського народу про незалежну, соборну національну державу.

Там на Заході для конспірації додавив собі у прізвище друге «м». Був одружений із німкенею Гільдегард. Від уряду УНР в еміграції отримав звання сотника. Після 1945-го перебрався до США. Скрізь він працював простим робітником, життя мав неможливе, але весь час багато писав і друкувався в різних часописах. З-під його пера виходили не лише статті з цікавою публіцистикою, а й брошури та книги. Досконало знав рідну мову, а також вільно володів російською, німецькою, французькою та англійською. Помер в еміграції у США.

Протягом багатьох років Україна стогнала під владою чужоземців, але не корилася, намагалася здобути волю. У теперішній час, час повернення народові його історичної пам'яті, особливу роль повинно відігравати об'єктивне висвітлення історичних подій, що пов'язані із формуванням і становленням української держави.

1.Ткаченко Б. Лебедя у пазурах червоного антихриста. Книга II 2-ге вид. Харків: Видавець Савчук О. О., 2016. С. 107-108, 137, 140.

2. Семмо О. Соборність (22.I-31.VIII.1919 р.). Філядельфія, 1989. 48 с.

3. Семмо О. Хроніка. Вінніпег: Товариство «Волинь», 1987. 392 с. (Інститут Дослідів Волині; ч. 57).

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. ЛОКАЛЬНІ СТУДІЇ

- Бакуліна Є. С.**
Василь Вишиваний у боротьбі за Україну 3
- Власенко В. М.**
До біографії професора Леоніда Фролова 11
- Дегтярьов С. І.**
Джерелознавчий потенціал Повного зібрання законів Російської імперії щодо вивчення історії Сумщини 18
- Єльнікова А. О.**
Дослідження діяльності Українського національно-демократичного об'єднання 25
- Зьоменко М. В.**
До історії Міністерства преси та пропаганди УНР (за матеріалами фонду 1113 ЦДАВО України) 29
- Король В. М.**
Візуальні матеріали, присвячені сільській електрифікації, на сторінках повоєнної обласної преси Сумщини (1945-1955 рр.) 35
- Кудінов Д. В.**
«Камень громовой или упавший с неба»: до історії падіння та початку вивчення «сумського метеорита» 46
- Кулешова А. В.**
Передумови видання Валуєвського циркуляру 1863 р. 55

<i>Мірошніченко А. В.</i> Кримські татари: поніверяння депортації	59
<i>Осадчий Є. М.</i> Бунякинський перевіз на Сеймі	64
<i>Принь О. В.</i> Бутаков В'ячеслав Інокентійович (1882–1946) – революціонер, археолог-аматор, історик	70
<i>Ровенська С. М.</i> Олександр Сема (Семмо) – сотник армії УНР та письменник	76
<i>Рубан А. В.</i> Європейський підприємницький капітал у машинобудівній промисловості на українських землях (1874–1914 рр.)	79
<i>Рубан В. В.</i> Спортивний часопис «Гарт» (1946) (до історіографії проблеми)	83
<i>Слюсарєва Є. О.</i> Аграрне питання в програмах політичних партій в роки Української революції (1917-1921)	90
<u>ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ</u>	
<i>Гончаренко А. В.</i> Централізація державної влади в Італії фашистським режимом Беніто Муссоліні у 20–30-х рр. ХХ ст.	95
<i>Дегтярьова Д. С.</i> Історичні передумови встановлення культу особи	103

Мурашко К. О.
К. Родзаєвський: нариси з біографії російського фашиста 108

Тихончук Д.
Економічний успіх повоєнного відновлення: досвід французької держави (1944–1969 рр.) 112

Червяченко В. Р.
Чехословаччина напередодні «Празької весни» 1968 р. 116

СУСПІЛЬСТВО І ПОЛІТИКА: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Власенко В. М., Сугоняко Д. Р.
До біографії Якова Моралевича 122

Гаврилишин П. М.
Богдан Гаврилишин – член Римського клубу 131

Зьоменко М. В.
Створення Міністерства преси і пропаганди УНР 136

Лобко Н. В.
Вплив радянського гендерного порядку на формування трудової орієнтації чоловіків і жінок 140

Степанов В. В.
Мова як засіб маніпуляції в процесах державотворення і політичних трансформацій 146

Тодоров І. Я.
Безпекові гарантії для України: стан і перспективи 151

КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Антонов Є. М.

Сумський обласний художній музей
ім. Никанора Онацького 156

Бублик О. І.

Звичаї та побут жителів села Закотне
Луганської області 160

Єгорова Є. С.

Вплив російсько-української війни на крелевецьке
переборне ткацтво 168

Карпенко М. В.

Козацькі традиції: матеріали до вивчення питання 174

Кузьома В. С.

Казка «Приречений царевич» як джерело до вивчення
історії Давнього Єгипту 177

Михайліченко М. А.

Пам'ятки культурної спадщини Сумського району та
перспективи розвитку історико-культурного туризму 183

Шуть Т. І.

Заклади жіночої духовної освіти на території
Наддніпрянської України в ХІХ ст. 188

Наукове видання

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
Х Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 квітня 2023 року)

Оригінал-макет підготовлено на
кафедрі історії СумДУ

Редколегія не несе відповідальності за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали друкуються в авторській редакції. Точка зору редколегії не завжди збігається з точкою зору автора.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 16,77. Обл.-вид. арк. 19,83. Тираж 100 пр. Зам.№

Видавець і виготовлювач

Сумський державний університет,

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.